

Міністерство освіти і науки України
Одеський державний аграрний університет

Кафедра нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для лабораторних занять
здобувачів вищої освіти 4 курсу факультету ветеринарної медицини
з освітнього компонента

РОЗТИН ТА СУДОВА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Другий (магістерський)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

211 Ветеринарна медицина

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Ветеринарна медицина

Одеса 2025

Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти факультету ветеринарної медицини з освітнього компонента «Розтин та судова ветеринарна медицина»,
Одеса, 2025. – 26 с.

Укладач: доктор ветеринарних наук, професор Скрипка М. В.

Рецензент: доктор ветеринарних наук, професор Телятніков А.В.

Схвалено методичною комісією факультету
«Ветеринарної медицини»
Протокол № 5 від 23 лютого 2025 року

© Скрипка М. В., 2025

ЗМІСТ

<i>Рекомендована література</i>	4
<i>Техніка безпеки та охорона праці</i>	5
<i>Лабораторне заняття 1. Техніка безпеки при проведенні розтину трупів тварин. Організація місця розтину.</i>	12
<i>Лабораторне заняття 2. Методи розтину трупів тварин. Порядок і послідовність патологоанатомічного дослідження трупів. Послідовність дослідження і схема опису органів та тканин згідно анатомо-фізіологічних систем.</i>	13
<i>Лабораторне заняття № 3. Залежність патоморфологічних змін від механізмів смерті тварин.</i>	14
<i>Лабораторне заняття № 4, 5. Документація патологоанатомічного розтину.</i>	15
<i>Лабораторне заняття № 6, 7. Ділові ігри (постановка діагнозу за результатом аналізу описової частини протоколу розтину)</i>	16
<i>Лабораторне заняття 8. Склад СВЕ та участь в ній; порядок призначення СЕ; оформлення матеріалів для проведення СВЕ. Обов'язки, права та відповідальність судово-ветеринарного експерта.</i>	17
<i>Лабораторне заняття 9. Класифікація видів смерті тварин в аспекті судово-ветеринарної експертизи. Значення посмертних змін в судовій практиці. Судово-ветеринарна експертиза раптової смерті.</i>	18
<i>Лабораторне заняття 10. Судово-ветеринарне акушерство.</i>	20
<i>Лабораторне заняття 11. Судово-ветеринарна токсикологія.</i>	21
<i>Лабораторне заняття 12. СВЕ трупа за насильницької смерті. Судово-ветеринарна експертиза травм. Шокові стани.</i>	22
<i>Лабораторне заняття 13. Судово-ветеринарна оцінка патологічних станів та ефективності їх корекції.</i>	23
<i>Лабораторне заняття 14-16. Практика патоморфологічних досліджень в рамках судово-ветеринарної експертизи</i>	25

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Патологоанатомічний розтин тварин /Навчальний посібник/ Г.А. Зон, М.В. Скрипка, Л.Б. Іванівська/ Донецьк, 2009. – 190 с.
2. Основи судово-ветеринарної експертизи трупів та живих тварин. Навчальний посібник. М. В. Скрипка, І. В. Яценко, І.І. Панікар. Одеса, 2019. 326 с.
3. Судово-ветеринарна експертиза. Г.А. Зон. Суми, 2002. 257 с.
4. Судово-ветеринарна експертиза за порушення умов годівлі та експлуатації тварин. Яценко В.І., Скрипка М.В., Коцюмбас Г.І., Сердюков Я.К. Харків, 2015.
5. Практика судово-ветеринарної експертизи. Хрестоматія. І. В. Яценко, А. М. Труш, В. В. Кам'янський. Харків 2013. 255 с.
6. Ветеринарне правознавство України. Навчальний посібник. І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський. Харків 2013. 417 с.
7. Організаційні та процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи в Україні. І.В. Яценко, М.В. Скрипка, Г. І. Коцюмбас, Я. К. Сердюков. Харків-Київ, 2015. 107 с.

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ

До роботи із трупами тварин допускаються здобувачі, які обов'язково пройшли інструктаж щодо заходів особистої профілактики:

✓ всі роботи проводяться в спецодязі та спецвзутті, перчатках.

При необхідності одягають маски, захисні окуляри;

✓ руки після роботи треба вмити теплою водою з милом або продезінфікувати;

ножиці, скальпелі, пінцети та інші інструменти знезаражувати кип'ятінням у воді.

✓ у випадку ушкодження шкіри інструментами, що використовувались у роботі, треба негайно промити проточною водою та обробити рану настоянкою йоду;

✓ при потраплянні біологічного матеріалу на слизові оболонки: ротову порожнину потрібно негайно промити йодованою водою (3–5 крапель настоянки йоду на склянку води (або розчином марганцевокислого калію (1: 1000); очі треба негайно промити чистою водою і продезінфікувати розчином марганцевокислого калію (1: 5000).

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

1. При роботі з трупним матеріалом потрібно:

- дотримуватися чистоти та правил особистої гігієни, щоб застерегти себе від забруднення та інфекції, всі студенти, що проводять розтин трупа повинні користуватися спеціальним одягом і захисними засобами: халатами, фартухами з клейонки, нарукавниками, гумовими чобітьми, гумовими рукавичками, масками чи респіраторами; розтин, прибирання трупів, абортіваних плодів і послідів та дезінфекцію проводять у гумових (без дефектів) рукавичках;

- для патолого-анатомічного розтину беруть трупи не більш ніж 3 діб після загибелі, або ті що зберігались в морозильній камері і були попередньо розморожені. тварин загиблих від незаразних захворювань. Розтин трупів

тварин, що загинули з підозрою на інфекційні захворювання проводиться викладачем в присутності студентів;

- руки перед роботою здобувачі добре миють з милом і ретельно оглядають. Якщо на руках є подряпини або рани, їх змазують настійкою йоду і заливають колодієм;

- розтин трупів проводиться в гумових рукавичках (анатомічні або хірургічні). Перед тим, як надівати рукавички, в них треба насипати невелику кількість тальку. При відсутності гумових рукавичок розтин трупів проводити категорично забороняється (інфекція може потрапити в організм через пошкодженні ділянки шкіри та сприяти розвитку запалення чи навіть сепсису;

- патологоанатомічний розтин проводиться згідно техніки розтину трупів тварин з урахуванням виду та віку тварини;

- в процесі розтину трупів та препарування тканин і органів всі виділення (кров, сеча, вміст кишечника, слиз) обережно змивають з секційного стола водою і обтирають препарат ватою чи тканиною;

- частини трупа та відпрепаровані органи акуратно складають в спеціальний посуд призначений для цього;

- розчленування трупа проводять так, щоб не розбризкувалася кров та інша рідина й не попадала на одяг, руки та на обличчя тих, хто препарує.

- після закінчення роботи труп попередньо розмістивши в поліетиленовий пакет прибирають у морозильну камеру з подальшим поверненням господарям або представникам правоохоронних органів;

2. Під час роботи із патологічним матеріалом не дозволяється, торкатися руками обличчя, поправляти волосся, відволікатися від роботи. Необхідно стежити, щоб заразний матеріал не потрапив на обличчя, шию, халат та оточуючі предмети. Якщо під час роботи було поранено руку, необхідно негайно припинити розтин, вимити руки з милом та продезінфікувати рану йодним розчином, розчином оцтової кислоти. Остання є гарним дезінфікуючим засобом, який надійно захищає від інфекції, але застосування її пов'язано з сильними больовими відчуттями. Потім на рану накладають хірургічна пов'язка.

3. По закінченню розтину та прибирання трупа, секційний стіл та його обладнання, а також підлогу, ретельно миють і дезінфікують. Інструменти попередньо очищують від забруднень за допомогою щітки та мила, а потім,

дезінфікують 2%-ним розчином лізолу, обтирають насухо рушником і змазують вазеліном. Анатомічні столи та приміщення ретельно миють теплою водою, дезінфікують розчином хлораміну, після чого насухо витирають та прибирають у шафу. Для запобігання утворення іржі на інструментах, останні потрібно змащувати жиром або вазеліном. Губки та щітки миють у воді з миючими засобами. Фартухи, нарукавники миють із милом а потім дезінфікують розчином лізолу чи хлораміну.

Потрібно враховувати, що жоден дезінфікуючий засіб не діє миттєво. Тому обробка ним повинна тривати від 20-30 хвилин до 1 години.

Рукавички не знімаючи з рук, миють теплою водою з милом. Тільки після цього обережно знімають рукавички з рук, вивертаючи їх. Рукавички повторно не використовують.

Після зняття рукавичок руки достатньо вимити з милом, за потреби дезінфікують 70% етиловим спиртом. Для пом'якшення шкіри, руки періодично обробляють спеціальною сумішшю (60 мл гліцерину, 30 мл води, 10 мл етилового спирту-ректифікату та 10-20 крапель нашатирного спирту) або застосовують креми.

Хлорний вапняк зберігають у темному місці в закритій тарі. Він повинен вміщувати 25% активного хлору. Усі дезінфікуючі засоби зберігають у спеціально призначеній, закритій на замок шафі.

4. Найбільш ефективний спосіб дезінфекції повітря, це опромінення ультрафіолетовими променями з довжиною хвилі від 200 до 400 нм. Ці промені мають високу антимікробну активність і можуть викликати загибель не тільки вегетативних клітин, але і спор мікроорганізмів. Вплив ультрафіолетових променів має бути безпосереднім і тривалим. (Інструкція по роботі з ультрафіолетовими лампами вивчається 1 на занятті).

5. Спеціальні інструменти із загостреними чи різальними частинами, що використовують у роботі з біологічним матеріалом використовують тільки за призначенням.

6. Виконувати тільки ту роботу, яка передбачена завданням або дорученням викладача.

7. Розміщувати матеріали, прилади, обладнання на своєму робочому місці так, щоб запобігти їх падінню або перекиданню.

8. Не відволікатися від виконання завдань самому і не відволікати інших сторонніми розмовами чи діями.

9. Для ввімкнення електричних приладів переконатися про наявність відповідного маркування на розетках (220 Вт). При виявленні пошкоджень електропроводу, несправної вилки чи розетки користуватися електроприладами забороняється.

10. Під час перерви здобувачам вищої освіти забороняється знаходитися в секційній навчально-науковій лабораторії у відсутності чи без дозволу викладача.

11. Забороняється висовуватися з вікон, ставати на підвіконня, відкривати самостійно вікна, самостійно вмикати електроапаратуру та прилади, викидати з вікон будь-які предмети чи речі, пхатися.

12. Забороняється бігати в навчальному приміщенні, що спеціально для цього не призначене (кабінет, аудиторія, коридор) та іншими нерегламентованими діями спричиняти небезпеку життю та здоров'ю інших.

13. Не доторкуватися до оголених проводів та не користуватися незнайомими приладами.

14. Не залишати своє робоче місце без дозволу викладача.

15. Під час знаходження в секційній навчально-науковій лабораторії забороняється вживати їжу.

16. В разі погіршення стану здоров'я, хвороби та будь-яких інших обставин чи особливостей самопочуття негайно повідомити про це викладача.

17. В разі виконання завдання вперше чи нового виду навчальної діяльності строго дотримуватися рекомендацій та інструкцій викладача.

18. У випадку травми негайно звернутися до викладача.

19. Під час перебування в секційній навчально-науковій лабораторії дотримуватись правил безпечного користування електрообладнанням, технічними засобами, які знаходяться в аудиторії.

20. По закінченню досліду, виміру, чи знятті необхідних показників зняти вимкнуті) напругу на приладі чи обладнанні.

21. При порушенні нормальної роботи приладів, механізмів або обладнання, його поломці та інше, негайно припинити роботу, вимкнути подачу енергії та повідомити про це викладача.

22. Забороняється самостійно без дозволу та нагляду викладача користуватися електро- та технічними засобами.

23. Забороняється приносити до навчального закладу та в секційній навчально-науковій лабораторії будь-які пристрої, речовини чи предмети, які можуть становити небезпеку для оточуючих.

24. Забороняється в секційній навчально-науковій лабораторії розмовляти по мобільному телефону під час заняття.

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

1. Прибирання робочого місця після закінчення навчального заняття виконувати з дозволу викладача.

2. Переконавшись, що вами зібрані всі власні речі.

3. Не перешкоджати іншим здобувачам вищої освіти виходити з секційній навчально-науковій лабораторії, не перегороджувати і не блокувати вихід.

4. Оглянути своє робоче місце, при виявленні недоліків чи несправності повідомити викладача.

5. Залишатися в секційній навчально-науковій лабораторії без нагляду або дозволу викладача забороняється.

6. Дезінфекція робочого місця (секційного столу) проводиться лаборантом кафедри.

7. Забороняється включати (виключати) УФ-лампи без дозволу викладача.

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

1. У випадках забруднення біологічним (заразним) матеріалом (кров, трансудат, ексудат):

- поверхню підлоги, столу, стільця або приладу, заливають дезрозчином або накривають серветкою з адсорбуючого матеріалу, рясно змоченою дезрозчином, яка повністю покриває площу забруднення;

- забруднені стіни, бокові поверхні меблів, інвентар, прилади і апарати багато разів обмивають тампонами, рясно змоченими дезінфікуючими розчинами;

- всі забруднені предмети, інструменти і матеріали занурюють в бак з дезінфікуючим розчином;

- забруднений одяг знімають і замочують у дезінфікуючому розчині;

- забруднене взуття обмивають тампонами, рясно змоченими дезрозчином.

2. Всі заходи по знезараженню виконують у засобах індивідуального захисту із застосуванням інструментів (пінцети, корнцанги тощо) лаборанти кафедри.

3. При виявленні дефектів, неполадок в роботі обладнання, аварії, негайно сповістити викладача. Викладач повинен вимкнути електричну напругу обладнання або приміщення, де виникла така ситуація, заборонити подальшу експлуатацію, повідомити завідувача кафедри і звернутися до відділу головного енергетика.

4. Вжити заходи з недопущення травматизму і знаходження людей в небезпечній зоні.

5. Якщо стався нещасний випадок необхідно повідомити викладача, який повинен надати першу медичну допомогу і, в разі необхідності, викликати

швидко допомогу за телефоном «103», сповістити завідувача кафедри.

6. По можливості зберігати доаварійний стан робочого місця (для розслідування причин виникнення аварії), якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, для подальшого розслідування та усунення причин аварії або травмування працюючих.

7. У разі виникнення пожежі негайно повідомити викладача, повідомити за телефоном «101». При цьому необхідно назвати адресу об'єкта, вказати кількість поверхів будівлі, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище. Вжити можливих заходів щодо евакуації – під керівництвом викладача один за одним залишити приміщення (згідно з Порядком евакуації). Разом з викладачем приступити до ліквідації осередку вогню, локалізації пожежі наявними засобами пожежогасіння та збереження обладнання. При цьому пам'ятати, що гасіння електротехнічних пристроїв, що знаходяться під напругою, виконується тільки після їх попереднього відключення від електромережі та здійснюється за допомогою вуглекислотних або порошкових вогнегасників, а в окремих випадках – сухим піском.

8. Про аварію або нещасні випадки негайно сповістити викладача та службу охорони праці за телефоном 722- 28-76.

Лабораторне заняття 1. Техніка безпеки при проведенні розтину трупів тварин. Організація місця розтину.

Мотиваційна характеристика теми: знання теми необхідне в практичній діяльності лікаря ветеринарної медицини під час проведення патоморфологічних досліджень.

Мета : ознайомлення з галуззю застосування патолого-анатомічних досліджень, практичною роботою лікаря-патологоанатома, а також з вимогами щодо організації місця розтину трупів тварин.

Завдання ознайомлення з секційною залю, організацією місця розтину, основними заходами безпеки.

Обладнання: таблиці, плакати, столи для розтину, інструменти, спецодяг та дезінфікуючі засоби, основна і додаткова література.

План заняття:

- обладнання місця розтину, інструменти та одяг для проведення розтину;
- ветеринарно-санітарні вимоги до проведення розтину та місця розтину; особиста гігієна і техніка безпеки при розтині трупів тварин;
- прибирання місця патологоанатомічного розтину трупу тварини

Контрольні питання:

1. З якою метою проводиться патолого-анатомічний розтин трупів тварин?
2. Кому дозволяється проводити патологоанатомічний розтин?
3. Що необхідно зробити лікарю ветеринарної медицини безпосередньо перед проведенням трупу тварини?
4. При яких інфекційних хворобах забороняється проведення патолого-анатомічного розтину?
5. Які вимоги до обладнання приміщення для патолого-анатомічного розтину?
6. Що входить до складу спецодягу патологоанатома?
7. Які інструменти використовують під час патологоанатомічного дослідження?
8. Які заходи проводяться після завершення розтину?

9. Які існують види утилізації трупного матеріалу?

Форма звітності: усне опитування.

Лабораторне заняття 2. Методи розтину трупів тварин. Порядок і послідовність патологоанатомічного дослідження трупів.

Мотиваційна характеристика теми: знання теми необхідне в практичній діяльності лікаря ветеринарної медицини під час проведення патоморфологічних досліджень.

Мета: засвоїти техніку розтину трупів різних видів тварин, послідовність і особливості опису паренхіматозних, порожнистих і трубчастих органів.

Обладнання: таблиці, плакати, основна і додаткова література, столи для розтину, інструменти, спецодяг та дезінфікуючі засоби, труп тварини.

План заняття:

- техніка розтину (метод повної та часткової евісцерації);
- техніка розтину трупів великої рогатої худоби та коней;
- техніка розтину трупів великої рогатої худоби та коней;
- техніка розтину трупів лабораторних тварин;
- техніка розтину трупів птиці;
- техніка розтину трупів м'ясоїдних.

Контрольні питання:

1. Які існують методи евісцерації?
2. Які існують правила щодо застосування інструментів під час проведення розтину?
3. Які існують особливості розтину трупів великої рогатої худоби та коней.
4. Які існують особливості розтину трупів м'ясоїдних?
5. Які існують особливості розтину трупів лабораторних тварин?
6. Які існують особливості розтину трупів сільськогосподарської птиці?
7. Описати послідовність дослідження органів грудної порожнини.
8. Описати послідовність дослідження органів черевної порожнини.

9. Зазначити послідовність описання паренхіматозних органів (печінка, нирки, підшлункова залоза, наднирники, легені).
10. Зазначити послідовність дослідження і опис порожнистих органів (шлунок, сечовий міхур, жовчний міхур, матка, серце)
11. Зазначити послідовність дослідження і опис трубчастих органів (стінка кишечника, яйцепроводів, сечоводів)
12. Описати послідовність дослідження серця.
13. Описати послідовність дослідження мозку (спинного, головного)

Форма звітності: усне опитування

Лабораторне заняття № 3. Залежність патоморфологічних змін від механізмів смерті тварин.

Мотиваційна характеристика теми: знання теми необхідне в практичній діяльності лікаря ветеринарної медицини під час проведення патоморфологічних досліджень.

Мета: навчитись встановлювати час та причини настання смерті тварини, застосовувати на практиці морфологічні та патоморфологічні дослідження у вирішенні питань діагностики.

Завдання на прикладах дослідження випадків загибелі тварин провести моделювання судової експертизи із застосуванням макро- та мікроскопічного дослідження

Обладнання: трупи тварин, мікроскопи, гістологічні препарати, таблиці, плакати, основна і додаткова література.

Методика досліджень: Під час опрацювання матеріалу (прогляд відеофільму, макро- та мікропрепаратів, додаткової літератури) потрібно звернути увагу на наступні питання:

- визначення захворювання, механізма і давності настання смерті тварини із врахуванням особливостей морфології виду тварини (птиці) що досліджується. Інші питання вирішуються в залежності від особливостей випадка що розглядається.

Контрольні питання

1. За якими ознаками визначають час настання смерті (на макро- на гісто- рівні)?
2. В якій послідовності і в якому діапазоні часу (хвилини, години) відбувається загибель клітин різних органів?
3. Які характерні (патоморфологічні) ознаки є за асфіксії.
4. Які характерні (патоморфологічні) ознаки є за серцево-судинної патології?
5. Які патологічні процеси призводять до загибелі в наслідок порушення функції ЦНС?

Форма звітності: усне опитування.

Лабораторне заняття № 4, 5. Документація патологоанатомічного розтину.

Мотиваційна характеристика теми: документальна фіксація встановлених під час патологоанатомічного розтину патологічних змін є важливим елементом в діагностичних та профілактичних заходах роботи ветеринарного фахівця.

Мета: Навчитися відповідно до вимог оформлювати протоколи розтину трупів тварин, а також курсову роботу.

Обладнання: таблиці, плакати, столи для розтину, інструменти, спецодяг та дезинфікуючі засоби, основна і додаткова література. Протоколи розтину.

Методика досліджень: ознайомлення з методом повної або часткової евісцерації.

Контрольні питання:

1. З яких частин складається протокол патолого-анатомічного розтину?
2. Які існують вимоги до складання описової частини протоколу розтину?
3. Які правила оформлення патолого-анатомічного діагнозу та висновку протоколу розтину?
4. Дати визначення основного захворювання, навести приклади.
5. Дати визначення фонового захворювання, навести приклади.
6. Дати визначення супутнього захворювання, навести приклади.
7. Дати визначення конкуруючих захворювань, навести приклади.

Форма звітності: усне опитування.

Лабораторне заняття № 6, 7. Ділові ігри (постановка діагнозу за результатом аналізу описової частини протоколу розтину)

Мотиваційна характеристика теми. Знання теми необхідне в практичній роботі лікаря під час оформлення документації з патологоанатомічного розтину трупів тварин.

Мета: Навчитися відповідно до вимог оформлювати протоколи розтину трупів тварин .

Обладнання: таблиці, плакати, столи для розтину, інструменти, спецодяг та дезинфікуючі засоби, основна і додаткова література. Протоколи розтину.

Методика досліджень: на прикладах документації, заповненої за результатами патолого-анатомічного розтину трупів тварин, проводити:

- Постановку патолого-анатомічних діагнозів за описовою частиною/ за заключною частиною проводити опис.
- Розгляд ситуацій, що виникають в умовах виробництва.
- Помилки яких припускаються фахівці ветеринарної медицини при оформленні протоколів розтину трупів тварин.

Контрольні питання

1. Встановити захворювання що призвело до загибелі тварини.
2. Вказати строки які необхідні для встановлення даного діагнозу із застосуванням лабораторних досліджень.
3. Вказати ймовірність постановки діагнозу без застосування лабораторних досліджень.
4. Вказати чи можливо було діагностувати хворобу за життя тварини.
5. Вказати ефективність лікування даної патології.

В залежності від обраного випадку питання можуть дещо відрізнятись.

Форма звітності: заповнення бланку заключної частини до протоколу патолого-анатомічного розтину.

Лабораторне заняття 8. Склад СВЕ та участь в ній; порядок призначення СЕ; оформлення матеріалів для проведення СВЕ. Обов'язки, права та відповідальність судово-ветеринарного експерта.

Мотиваційна характеристика теми: знання теми необхідне для розуміння процесуальної частини судової експертизи, прав та обов'язків судових експертів; знання теми є обов'язковою складовою під час проведення судово-ветеринарного дослідження.

Мета: розуміти структуру та етапи проведення судової експертизи у ветеринарній галузі; роботи судового експерта на місці злочина, послідовності роботи під час проведення судової експертизи трупа тварини.

Завдання: ознайомитись з роллю судово-ветеринарної експертизи в процесі попереднього слідства; участь спеціалістів в слідчих оглядах; участь судового експерта в слідчих експериментах; експертиза в суді; експертиза за цивільними справами; ознайомитись з особливостями роботи експерта на місці виявлення трупу, та методикою проведення судово-ветеринарної експертизи трупа.

Обладнання: література за темою, приклади відповідної документації.

План заняття: робота з навчальною літературою, законодавчою документацією. визначення завдання судово-ветеринарного дослідження трупа, порядку і методики проведення судово-ветеринарної експертизи трупа; документальне оформлення результатів судово-ветеринарної експертизи трупа (на прикладах з практики провести дослідження в розрізі судово-ветеринарної експертизи).

Контрольні питання:

1. Навести основні етапи проведення судового дослідження,
2. Права й обов'язки судового експерта.
3. Пояснити правила призначення судової експертизи ветеринарних об'єктів.
4. Пояснити правила призначення порядку і методики проведення судово-ветеринарної експертизи.
5. Перерахувати вимоги щодо оформлення заключення судово-ветеринарної експертизи;

6. Вказати строки проведення судово-ветеринарної експертизи в залежності від кількості об'єктів дослідження і складності застосованих методик.
7. Розкрити сутність організації судово-ветеринарної експертизи?
8. Опишіть структуру висновку судово-ветеринарної експертизи.
9. Вкажіть що зазначається у вступній частині висновку судово-ветеринарної експертизи?
10. Поясніть що включає дослідницька частина висновку судово-ветеринарної експертизи?
11. Поясніть як формулюється заключна частина висновку судово-ветеринарної експертизи?
12. Вкажіть у скількох екземплярах складається висновок при проведенні повторної і первинної судово-ветеринарної експертизи?
13. Поясніть в чому полягають особливості оформлення додатків до висновку судово-ветеринарної експертизи?
14. Поясніть в чому полягають особливості оформлення висновку комісійної судово-ветеринарної експертизи?
15. Поясніть причини, структуру і оформлення повідомлення про неможливість надання висновку судово-ветеринарної експертизи.
16. Вкажіть які вимоги пред'являються до висновку судово-ветеринарної експертизи?
17. В яких випадках судові та слідчі органи дають письмове доручення (розпорядження), на підставі якого проводиться не експертиза, а судово-ветеринарне дослідження потрібного об'єкта, вказати як називається відповідний документ.

Форма звітності: усне опитування.

Лабораторне заняття 9. Класифікація видів смерті тварин в аспекті СВЕ. Значення посмертних змін в судовій практиці. СВЕ раптової смерті.

Мета: ознайомитись з видами смерті в аспекті судової практики; з особливостями посмертних змін при загибелі тварин за різних етіологічних чинників.

Завдання: опанувати основні критерії патоморфологічної діагностики посмертних змін; визначення давності настання смерті; встановлення часу смерті по трупним змінам.

Обладнання: трупи тварин, гістологічні препарати, мікроскопи.

Методика виконання: дослідження посмертних змін на макро- та гісто- рівнях структурної організації організму з використанням біологічного матеріалу, гістологічних зрізів та ілюстративного матеріалу (мультимедійна презентація), приклади з практики.

Контрольні питання

1. Посмертні зміни та їх судове значення.
2. Охолодження трупа. За яких умов може прискорюватись чи уповільнюватись охолодження трупа?
3. Охарактеризуйте, що означає поняття «трупне залякання»?
4. Охарактеризуйте, що означає поняття «трупні гіпостазии»?
5. Охарактеризуйте, що означає поняття «трупна імбібіція»?
6. Від чого залежить ступінь згортання крові в трупі?
7. Що таке «трупний трансудат» та як його відрізнити від геморагічного ексудату при плевриті?
8. Класифікація смерті та її причин.
9. Судова експертиза при раптовій смерті.
10. Охарактеризуйте поняття «насильницька смерть».
11. Охарактеризуйте поняття «ненасильницька смерть».
12. Наведіть патолого-анатомічні зміни при впливі на організм тварини високої температури (гіпертермія).
13. Наведіть патолого-анатомічні зміни при тепловому та сонячному ударах.
14. Опіки та обварювання.

15. Наведіть патолого-анатомічні зміни при впливі на організм тварини низької температури.

16. Переохолодження та відмороження.

17. Судова експертиза захворювань, загибелі тварин від впливу крайніх коливань температури, електротравм, блискавки.

Форма звітності: усне опитування

Лабораторне заняття 10. Судово-ветеринарне акушерство.

Мотиваційна характеристика теми. Знання теми необхідне для встановлення термінів вагітності тварини, причин абортів, при експертизі туши – статі тварини.

Мета всебічне ознайомлення з ускладненнями які можуть виникнути під час вагітності, пологів та післяпологовий період у тварин з метою їх попередження в практичній діяльності лікаря ветеринарної медицини.

Завдання ознайомитись з прикладами із судової практики за даної теми

Обладнання відповідна документація, ілюстративний матеріал (мультимедійна презентація).

План заняття ознайомлення з питаннями які можуть виникати в практичній діяльності лікаря ветеринарної медицини, пов'язаних з ускладненнями при наданні лікарської допомоги, ускладнень вагітності, пологового та після пологового періоду в аспекті судової експертизи.

Контрольні питання

1. Ветеринарна експертиза родопомочі.
2. Судово-ветеринарна експертиза затримання посліду.
3. Судово-ветеринарна експертиза абортів.
4. Судово-ветеринарна експертиза мертвонародженості.
5. Експертиза вивороту і інвагінації матки.

Форма звітності: тестові завдання «Судове акушерство».

Лабораторне заняття 11. Судово-ветеринарна токсикологія.

Мотиваційна характеристика теми знання теми необхідне для розуміння патогенезу отруєння, прояву даної патології на мікроскопічному та макроскопічному рівнях хворого організму, диференційної діагностики.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю.

Умови дії отрути.

Шляхи введення отрут в організм.

Перебіг і результат отруєнь.

Судово-ветеринарна діагностика отруєння

Екстгумація трупа отруєної тварини

Лабораторні дослідження отруєних тварин

Терміни для запам'ятовування: корозійні отрути, резорбтивні отрути:

кров'яні отрути, деструктивні отрути, функціональні отрути.

Форма звітності: опитування

Питання для самоконтролю

1. Вказати в яких випадках виникає потреба в проведенні судово-хімічних досліджень, перерахувати правила проведення таких досліджень.
2. Надати основні критерії судово-ветеринарного встановлення отруєння, попадання отрути в організм тварин, його дія, шляхи виділення.
3. Навести загальну характеристику патолого-анатомічних змін при отруєннях.
4. Описати клінічний прояв та патологоанатомічні зміни при отруєннях отруйними рослинами.
5. Описати клінічний прояв та патологоанатомічні зміни при отруєннях хлорорганічними сполуками.
6. Описати клінічний прояв та патологоанатомічні зміни при отруєннях нітратами і нітритами,
7. Описати клінічний прояв та патологоанатомічні зміни при отруєннях фосфором, госсиполом, вехом отруйним, зміїною отрутою.
8. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при отруєннях пестицидами,
9. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при отруєнні кухонною сіллю.

10. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при отруєнні сечовиною.
11. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при отруєнні люпином.
12. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при Патолого-анатомічні зміни при отруєннях родентицидами (зооцидами).
13. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при фіто токсикозах.
14. Перерахувати патолого-анатомічні зміни при отруєннях патокою.

Лабораторне заняття 12. СВЕ трупа за насильницької смерті. СВЕ травм. Шокові стани.

Мотиваційна характеристика теми: знання теми є обов'язковою складовою під час проведення судово-ветеринарного дослідження з метою встановлення важкості пошкодження а також з метою встановлення знаряддя яким було нанесено пошкодження; для правильної, обґрунтованої, всебічної оцінки стану тварини виникає необхідність визначення критеріїв, що обумовлюють такі ознаки як ступінь травматизації і нейрогенний шок.

Мета: Питання встановлення характеру пошкоджень та (або) визначення виду смерті тварини є одним із основних питань судово-ветеринарної експертизи яка виникає у справах із сільськогосподарськими та мисливськими тваринами (птицею, рептиліями, рибою); зрозуміти патогенетичні аспекти розвитку шокових станів, залежності патоморфологічних змін в залежності від виду шоку.

Завдання. При описі пошкоджень повинні бути відмічені: 1) ділянка, де знаходиться пошкодження, 2) форма, розмір, напрямок і глибина рани, 3) сторонні тіла, 4) стан оточуючих тканин, 5) просочування їх кров'ю, 6) кровотеча, 7) інші ознаки. На прикладі літературних даних, прикладів з практики дослідити документацію, в т.ч. фотоматеріал патоморфологічних змін за різних видів шокового стану тварини.

Обладнання: мікроскопи, гістологічні препарати, ілюстративний матеріал (мультимедійна презентація), відповідна документація з судових справ.

План заняття: на прикладах результатів патолого-анатомічного розтину встановити характер пошкоджень і визначити механізм смерті в кожному

окремому випадку; розглянути патогенез та патоморфологію наступних шоків: 1) гіповолемічний: геморагічний, опіковий, цукрового діабету; 2) дистрибутивний (розподільний): анафілактичний (алергічний), нейрогенний, септичний; 3) кардіогенний: міокардіальний, аритмічний; 4) обструктивний: пневмоторакс, тампонада серця, емболія, легеневий артерит, критична коарктація аорти, аортальний стеноз, перерва дуги аорти, гіпоплазія лівих відділів серця (ЛЖ).

Контрольні питання

1. Чи було пошкодження безумовно смертельним або умовно смертельним?
2. Яка була найвірогідніша причина смерті?
3. Чи виникло пошкодження випадково, під час агонії перед настанням смерті від інших причин?
4. Чи не нанесене виявлене пошкодження посмертно?
5. Чи не могло це пошкодження бути спричинене самою твариною або іншими тваринами?
6. Гіповолемічний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
7. Травматичний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
8. Опіковий шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
9. Розподільний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
10. Анафілактичний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
11. Нейрогенний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
12. Кардіогенний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.
13. Септичний шок: патогенез та патоморфологічні зміни.

Форма звітності: усне опитування.

Лабораторне заняття 13. Судово-ветеринарна оцінка патологічних станів та ефективності їх корекції.

Мотиваційна характеристика теми: знання теми необхідне в ветеринарній практиці для диференціації хворобливого (патологічного) стану різних систем організму та окремих органів.

Мета: навчитись об'єктивно оцінювати патологічний стан хворого організму з подальшим аналізом можливості його корекції.

Завдання: провести всебічний аналіз патологічних станів органів дихальної системи, патологічні стани органів травної системи, патологічні стани органів серцево-судинної системи, патологічні стани органів сечової системи, патологічні стани органів статевих систем.

Обладнання: мікроскопи, гістологічні препарати, трупи тварин, ілюстративний матеріал (мультимедійна презентація).

План заняття: проведення дослідження на органному, мікроструктурному рівнях з подальшим аналізом ступеню ураження з обґрунтуванням можливості корекції таких станів для запобігання загибелі тварин від тих чи інших патологій.

Контрольні питання

1. Судова експертиза захворювань, загибелі тварин від впливу крайніх коливань температури, електротравм, блискавки;
2. Судова експертиза при раптовій смерті.
3. Наведіть патолого-анатомічні зміни при впливі на організм тварини високої температури (гіпертермія).
4. Наведіть патолого-анатомічні зміни при тепловому та сонячному ударах.
5. Опіки та обварювання.
6. Наведіть патолого-анатомічні зміни при впливі на організм тварини низької температури.
7. Переохолодження та відмороження.
8. Електротравми
9. Причини і генез раптової смерті від хвороб органів дихання.
10. Причини і генез раптової смерті від хвороб органів кровообігу.
11. Причини і генез раптової смерті від хвороб органів травлення.
12. Причини і генез раптової смерті від хвороб сечостатевих органів.
13. Причини і генез раптової смерті від хвороб центральної нервової системи.
14. Причини і генез раптової смерті від інфекційних хвороб

15. Причини і генез раптової смерті під час вагітності.

Форма звітності: фіксація виявлених патологічних процесів в робочому зошиті.

Лабораторне заняття 14-16. Практика патоморфологічних досліджень в рамках СВЕ.

Мотиваційна характеристика теми:

Мета: на оригінальних прикладах із судової практики навчитись оформлювати судово-ветеринарні експертизи згідно з чинними в Україні нормативно-правовими актами.

Завдання розгляд і обговорення документально оформлених прикладів з юридичної практики в ветеринарній галузі.

Обладнання: документально оформлені приклади з юридичної практики в ветеринарній галузі (СВЕ з травматології, токсикології, видової належності біологічного матеріалу та ін.).

План заняття

- ознайомитись із СВЕ з травматології, токсикології, біологічного матеріалу, волосся, об'єктів браконьєрства, у разі захворювання тварин, суперечок при купівлі-продажу тварин, продуктів харчування. Надати в робочому зошиті варіант СВЕ виконаний самостійно.

Контрольні питання.

1. Пояснити правила призначення судової експертизи ветеринарних об'єктів.
2. Пояснити правила призначення порядку і методики проведення судово-ветеринарної експертизи.
3. Перерахувати вимоги щодо оформлення заключення судово-ветеринарної експертизи;
4. Вказати строки проведення судово-ветеринарної експертизи в залежності від кількості об'єктів дослідження і складності застосованих методик.
5. Розкрити сутність організації судово-ветеринарної експертизи?
6. Опишіть структуру висновку судово-ветеринарної експертизи.

7. Вкажіть що зазначається у вступній частині висновку судово-ветеринарної експертизи?
8. Поясніть що включає дослідницька частина висновку судово-ветеринарної експертизи?
9. Поясніть як формулюється заключна частина висновку судово-ветеринарної експертизи?
10. Вкажіть у скількох екземплярах складається висновок при проведенні повторної і первинної судово-ветеринарної експертизи?
11. Поясніть в чому полягають особливості оформлення додатків до висновку судово-ветеринарної експертизи?
12. Поясніть в чому полягають особливості оформлення висновку комісійної судово-ветеринарної експертизи?
13. Поясніть причини, структуру і оформлення повідомлення про неможливість надання висновку судово-ветеринарної експертизи.
14. Вкажіть які вимоги пред'являються до висновку судово-ветеринарної експертизи?

Форма звітності: усне опитування